

**QORTI CIVILI
PRIM'AWLA
ONOR IMHALLEF ANNA FELICE**

Illum 09 ta' Dicembru, 2020

Rikors Guramentat Nru: 607/2002 AF

E. Calleja & Sons Limited

**u b'digriet tal-10 ta' Jannar 2011 giet korretta ghal
Calleja Limited (C-5717)**

VS

Daphne Vassallo

Il-Qorti:

Rat iċ-ċitazzjoni tas-socjetà attriċi, li permezz tagħha, wara li ġie premiss illi:

Il-konvenuta kienet impjegata mas-socjetà attriċi u kienet responsabbli biex tircievi flus kontanti u tipposthom biex imbagħad jigi ppreparat depozitu tal-flus biex jittiehdu l-bank.

Irrizultaw xi diskrepanzi ammontanti għall-ghaxart elef u disgha u erbghin Lira Maltin (Lm10,049) waqt li kienu qed isiru investigazzjonijiet sussegwenti fin-nuqqas ta' *cash*/kontanti.

Il-konvenuta kienet hi effettivament responsabbli, li skond il-procedura u prattika addotata għal hafna snin, tircievi pagamenti minghand il-klijenti flimkien ma' kaxxiera ohra u allura hija tenuta tispjega x'kien effettivament x'sar mill-*cash*/kontanti; jingħad illi ebda diskrepanza ma nstabet fil-kaz ta' kaxxiera ohrajn.

Irrizulta in segwitu li permezz ta' *function* partikolari fis-sistema interna tas-*software* tas-socjetà attriċi, l-konvenuta rnexxielha tiddeattiva l-command permezz tieghu kien ikun hemm konformità jew autoverifika tal-ammont u dettalji rcevuti bhala *cash*/kontanti mal-ammont ippreparat għall-bank.

Għal dan in-nuqqas/*shortfall* hija unikament responsabbli l-konvenuta li qed tigi mitluba tispjega għax qatt ma tat spjegazzjoni.

Intalbet din il-Qorti sabiex:

1. Tiddikjara u tiddeciedi li l-konvenuta hija responsabbli għan-nuqqas ta' ghaxart'elef u disgha u erbghin Lira Maltin (Lm10,049).
2. Tikkundanna lill-konvenuta thallas lis-socjetà attriċi l-ammont ta' ghaxart'elef u disgha u erbghin Lira Maltin (Lm10,049).

Bl-ispejjez gudizzjarji u extra gudizzjarji inkluzi dawk tal-mandati ta' Sekwestru ta' Inibizzjoni numri 1029/02 u 1028/02 rispettivament, bl-imghax fuq kull ammont mill-jum li ttiehed u bir-riserva ta' kull dritt u azzjoni kompetenti lis-socjetà attrici skond il-ligi.

Il-konvenuta minn issa ngunta in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti tas-socjetà attrici mahlufa minn Joseph Calleja li kkonferma illi:

Il-konvenuta kienet impjegata mas-socjetà attrici u kienet responsabbli biex tircievi l-flus kontanti u tipposthom biex imbaghad jigi ppreparat depozitu tal-flus biex jittiehdu l-bank.

Irrizultaw xi diskrepanzi ammontanti ghall-ghaxart'elf u disgha u erbgħin Lira Maltin (Lm10,049) waqt li kienu qed isiru investigazzjonijiet sussegwenti fin-nuqqas ta' *cash*/kontanti.

Il-konvenuta kienet hi effettivament responsabbli, li skond il-procedura u prattika addotata għal hafna snin, tircievi l-pagamenti mingħand il-klijenti flimkien ma' kaxxiera ohra u allura hija tenuta tispjega x'kien effettivament x'sar mill-*cash*/kontanti; jingħad illi ebda diskrepanza ma nstabet fil-kaz ta' kaxxiera ohrajn.

Irrizulta in segwitu li permezz ta' function partikolari fis-sistema interna tas-*software* tas-socjetà attrici, l-konvenuta rnexxielha tiddeattiva l-*command* li permezz tieghu kien ikun hemm konformità jew autoverifika tal-ammont u dettalji rcevuti bhala *cash*/kontanti mal-ammont ippreparat għall-bank.

Għal dan in-nuqqas/*shortfall* hija unikament responsabbli l-konvenuta li qed tigi mitluba tispjega għax qatt ma tat spjegazzjoni.

Għalhekk kellha ssir din il-kawza.

Rat in-nota tal-eċċezzjonijiet tal-konvenuta li permezz tagħha eċċepiet illi:

It-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt stante illi l-konvenuta ma hiex responsabbli għall-allegat nuqqas ta' għaxart elef u disgha u erbghin Lira Maltin (Lm10,049).

Is-sistema komputerrizzata tas-socjetà attrici kienet tagħmilha possibbli lil terzi jimmanipulaw is-sistema sabiex jidher li l-kompjuter uzat mill-konvenuta intuza sabiex tigi kancellata *data*.

Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti tal-konvenuta li kkonfermat illi:

It-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt stante illi l-konvenuta ma hiex responsabbli għall-allegat nuqqas ta' għaxart elef u disgha u erbghin Lira Maltin (Lm10,049).

Is-sistema komputerrizzata tas-socjetà attrici kienet tagħmilha possibbli lil terzi jimmanipulaw is-sistema sabiex jidher li l-kompjuter uzat mill-konvenuta intuza sabiex tigi kancellata *data*.

Semgħet ix-xhieda prodotti.

Rat illi fl-udjenza tat-22 ta' Frar 2005, din il-Qorti diversament presjeduta ħatret lill-Avukat Dottor Martin Bajada bħala espert fit-teknoloġija.

Rat ir-relazzjoni tal-espert tekniku.

Rat li l-kawza giet assenjata lil din il-Qorti kif presjeduta biex tkompli tinstema u tinqata'.

Semgħet lill-espert tekniku jixhed in eskussjoni.

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet, ta' replika u ta' kontro replika tal-partijiet.

Rat l-atti kollha tal-kawża.

Ikkunsidrat illi din tal-lum hija kawża għall-kundanna tal-ħlas ta' somma flus illi l-attrici tgħid illi l-konvenuta ħadet fuq medda ta' xhur meta l-istess konvenuta kienet impjegata mal-attrici.

F'termini sempliċi tagħha, hu dritt ta' kull kumpannija li tfitteix biex tirkupra fondi appartenenti lilha li gew meħuda indebitament minn xi impjegat tagħha.

Mill-provi prodotti jirriżulta li l-konvenuta kienet impjegata mal-attriċi bħala *back office cashier* responsabbli tircievi l-flus mingħand l-*outdoor salesmen* u d-*deliverymen*. Parti mix-xogħol tal-konvenuta bħala kaxxiera kien illi kull pagament li jaslilha ddaħlu fis-sistema tal-kompjuter billi l-ewwel iddaħħal il-pagament fid-*Debtors Payment Software Application* biex taġġorna l-kont tal-klijent, imbagħad, din l-*application* kienet *integrated* ma' oħra, żviluppata *in house*, bl-isem ta' *Cashtill*, in preparazzjoni għad-depożitu bankarju, fejn il-kaxxiera għal darb'oħra ddaħħal kull pagament li tircievi.

Finalment, is-sistema kienet tiġġenera żewġ irċevuti. Waħda tintbagħat lill-klijent u l-oħra titwaħħal mal-irċevuta temporanja tas-*salesman/deliveryman* u finalment tgħaddi għand l-*accounts department* biex l-inkartament jiġi *filed* u arkivjat. Fl-aħħar tal-ġurnata, il-konvenuta kienet ittella' lill-*accounts department* il-pagamenti kollha li tkun ġabret u ipproċessat dakinhar, kemm *cheques* u kif ukoll flus kontanti. Naturalment l-ammont globali ta' kull ġurnata li ttella' għand tal-*accounts* ta' bilfors ried jaqbel mal-ammont globali li l-konvenuta kienet tkun daħħlet fis-sistema tal-kompjuter dakinhar.

Lorenza Spiteri, li tokkupa l-kariga ta' *financial controller* mal-attriċi, tispjega li għall-ħabta ta' Awwissu 2001 u wara li għamliu dak li jgħidulu *cash control account reconciliation* ta' dak ix-xahar, bdew isibu diskrepanzi bejn il-bejgħ ta' ġurnata partikolari u l-flus kontanti li jiġu depożitati dakinhar. Fil-bidu tal-2002 għamliu eżerċizzju ta' verifika dettaljat fuq xahar partikolari u minn hemm iddentifikaw li dawn id-diskrepanzi kienu qed jirriżultaw fil-każ ta' flus li kienu qed jgħaddu mingħand kaxxiera partikolari u cioè l-konvenuta. Irriżultat ukoll din id-diskrepanza bejn l-*audit trail* u cioè r-*records* ta' kull transazzjoni li tkun għaddiet il-konvenuta u dawk li daħħlet fil-*Cashtill Application*. Ix-xhud tkompli billi tispjega li d-diskrepanza kienet tammonta għas-somma globali ta' Lm10,049, illum €23,408 fuq medda ta' xhur.

L-Awditur Joseph Schembri mid-ditta KPMG wkoll jispjega kif irrizulta li l-flus li suppost daħħlet il-kumpannija ma kienux qed jiġu kollha depożitati l-bank. Ikompli billi jispjega li l-attriċi għandha dak li jsejnhulu *cash control account* li jirrifletti fejn ikunu qed imorru l-flus kollu li suppost tkun daħħlet l-attriċi mal-ġurnata. Filwaqt illi l-figura ta' ġurnata partikolari suppost tkun taqbel mal-ammont li attwalment jiġi depożitat il-bank dakinhar, spiss kien qed jiġri li kien qiegħed jiġi depożitat il-bank inqas milli suppost.

Ix-xhud ikkonferma li mill-evidenza li raha fil-kotba tal-attriċi, kien qiegħed jasal għall-istess konkluzjoni ta' Lorenza Spiteri u cioè li d-diskrepanzi kienu qed joriginaw mill-kompjuter jew aħjar mill-*user account* tal-konvenuta peress li setgħet taċċessa l-*user account* tagħha minn *terminals* jew kompjuters differenti.

Rinfaċċjata b'dawn id-diskrepanzi, il-konvenuta ma setgħetx tagħti spjegazzjoni u lanqas riedet tammetti li ħadet dawn il-flus u allura l-attriċi kienet kostretta tiftaħ din il-kawża. L-attriċi tikkontendi li għal dawn il-flus li nstabu li huma nieqsa hija unikament responsabbli l-konvenuta u allura għandha tirrifondi s-somma ta' Lm10,049.

Robert Gonzi, li dak iż-żmien kien jaħdem bħala *IT manager* mal-attriċi, jispjega li l-konvenuta lanqas ma setgħet tagħti spjegazzjoni lillu dwar kif kienu seħħew dawn id-diskrepanzi u allura huwa ntab mill-attriċi jagħmel verifiki fuq l-*applications* tal-kompjuter li kienet tuża l-konvenuta u sab illi fejn isseħħ l-*integration* bejn id-*Debtors Payment Software Application* u l-*Cashtill Application* kien hemm difett jew *bug* li permezz tagħha meta l-utent, f'dan il-kaz il-kaxxiera, wara li tkun daħħlet il-pagament fid-*Debtors Payment Software Application*, tista' tagħfas l-*escape button* darbtejn fuq xulxin u b'hekk il-parti fejn il-pagament suppost jiddaħħal fil-*Cashtill Application* tinqabeż.

Peress li fl-aħħar tal-ġurnata l-*accounts department* kienu jagħmlu *reconciliation* biss bejn dak li kien jgħidilhom il-*Cashtill Application* u l-flus kontanti u *cheques* li kienu jgħaddilhom il-kaxxiera, il-kaxxier/a seta' faċilment iżomm dawn il-flus għalih u l-klijent lanqas ma jinduna b'xejn għaliex il-pagament ikun ġie registrat fil-kont tiegħu permezz tad-*Debtors Payment Software*

Application u allura tintbagħat lilu l-irċevuta bil-posta. Fil-fatt, l-accounts department sabu numru ta' riċevuti li kienu ħarġu mingħand il-konvenuta u cioè mill-user account tagħha iżda li ma ġewx reġistrati fil-Cashtill Application.

L-attriċi tgħid illi kien proprju dan li kienet qed tagħmel il-konvenuta u cioè iżżomm parti mill-flus li tircievi u tirreġistra l-bilanċ fil-Cashtill Application. L-attriċi tinsisti li dawn id-diskrepanzi oriġinaw mill-ipproċessar u mit-tħaddim tas-sistema minn persuna waħda partikolari biss u cioè l-konvenuta.

Huwa rilevanti l-incident li jsemmi Robert Gonzi fil-każ ta' pagament partikolari li l-konvenuta kienet avvicinatedu dwaru qabel ma ġara dan kollu. Huwa jispjega li kien hemm okkażjoni fejn il-konvenuta kienet marret fuqu sabiex tirraporta li pagament li hija kienet daħħlet fis-sistema ma kienx qiegħed jidher fil-Cashtill Application. Madanakollu, ix-xhud jgħid illi peress illi dakinhar ma kienitx kwistjoni ta' flus nieqsa, għaliex li l-konvenuta kienet qaltlu li ġiet over fil-cash, u dan kien incident ta' darba, huwa ma kienx daħal fid-dettal sabiex isib x'seta' wassal għall-problema għaliex assumu li jekk il-konvenuta ser terġa tiltaqa' ma din il-problema kienet ser terġa tmur tgħidlu.

Finalment, ta' min isemmi wkoll li (i) id-diskrepanzi nstabu biss fejn jidhlu flus kontanti u l-attriċi qatt ma sabet cheques nieqsa u (ii) l-attriċi ma kienet issib l-ebda diskrepanza fil-ġranet li għal xi raġuni ma kienitx tkun xogħol il-konvenuta.

Da parti tagħha, il-konvenuta teċċepixxi li hija mhijiex responabbli għall-allegat nuqqas tas-somma riklamata kif ukoll illi s-sistema komputerrizzata tas-soċjetà attriċi kienet tagħmilha possibbli lil terzi jimmanipulaw is-sistema sabiex jidher li l-kompjuter użat mill-konvenuta intuża sabiex tiġi kancellata data.

Il-konvenuta xehdet b'mod estensiv fejn tispjega eżattament x'kien xogħolha u għalkemm tirrikonoxxi li kien hemm dawn id-diskrepanzi, li oriġinaw mill-user account tagħha, hija tiċħad li qatt ħadet xi flus imma ma tistax tispjega x'ġara.

Fir-relazzjoni tiegħu, l-espert tekniku jispjega li:

“Mill-eżami tas-sistema jirriżulta li r-rutina bejn il-Cash Till u Debtors’ Ledger u l-Cash Control kellu difett (bug) permezz ta’ liema kien jeżisti metodu kif ma ddaħħalx l-entraturi fil-Cash Till mingħajr ma jindunaw l-Accounts Department – xhieda ta’ Robert Gonzi. Fil-fatt dan kien possibbli billi waqt il-proċess bejn il-Cash Till u d-Debtors’ Ledger – the [esc] key is pressed twice l-ammont proċessat fid-Debtors Ledger ma jirriżultx fil-Cash Deposit report, ergo fil-Cash Till ukoll.”

Ikompili dwar il-password tal-user account li:

“Waqt li l-password hija r-responsabilità tal-user fdata lilu bħala mezz ta’ sigurta huwa l-user responsabbli minnha u jekk l-user jgħaddi dina l-password lil ħaddieħor dak kollu li jagħmel tali terz bil-użu ta’ dina l-passport ġgħib il-konsegwenza li dak kollu li sar b’dina l-password huwa daqs li kieku sar minn l-user ma min ġiet abbinata dina l-password.”

L-espert tekniku għalhekk jasal għall-konklużjoni li:

“...ġie pprovat li l-flus kontanti nieqsa fid-depożiti tirriżulta mill-ipproċessar fid-Debtors’ Ledger u Cash Control mill-user Daphne Vassallo, fejn difett fir-rutina kien possibbli tiġi deattivata l-command li permezz tiegħu kien ikun hemm konformita jew autoverifika ta’ l-ammont ippreparat għall-bank u mhux li ġiet manipulata s-sistema sabiex jidher li l-kompjuter użat mill-konvenuta intuża biex tiġi kkanċellata data.”

Il-Qorti, wara li fliet bir-reqqa l-provi kollha prodotti u r-relazzjoni tal-espert tekniku, issib illi taqbel perfettament mal-konklużjonijiet kif imfissra fl-imsemmija relazzjoni u ma ssib l-ebda raġuni għalfejn dawn il-konklużjonijiet għandhom jiġu skartati.

Skartata allura t-teżi tal-konvenuta li s-sistema tal-kompjuter kienet b’xi mod manipulata, din il-Qorti tqis illi ġie muri mill-attriċi li l-konvenuta kienet skopriet mod kif ma tirreġistrax ċertu pagamenti fil-Cashtill Application biex tkun tista’ żżomm il-flus hi.

Il-konvenuta tipprova titfa dubju fuq il-verżjoni tal-attriċi minhabba l-fatt illi l-kompjuter tagħha dejjem kien ikun mixgħul u allura seta' faċilment xi ħadd daħal hu fuq is-sistema f'isimha u għadda dawn it-transazzjonijiet huwa. Tgħid illi kien il-*manager* tagħha stess li kien insista li ma jstax ikun kull darba li toħroġ mill-kamra titfi l-kompjuter.

Madanakollu, il-Qorti tqis illi l-argument tal-konvenuta m'għandux mis-sewwa. L-ewwel u qabel kollox, il-konvenuta ma kien imissha qatt tħalli l-kompjuter tagħha jew aħjar tippermetti li l-*user account* tagħha ikun miftuħ u aċċessibli fuq xi kompjuter jekk hi ma tkunx fil-kamra. Din mhux kwistjoni li wieħed joqgħod jixgħhel u jitfi l-kompjuter kull darba li jillarga ftit imma hija r-responsabbiltà ta' kull impjegat li jassigura l-*workstation* tiegħu u jara li dan ikun f'kull ħin *password protected*. Mhux skuża valida li l-konvenuta kienet bi traskuraġni tħalli l-*user account* tagħha aċċessibli fuq kompjuters differenti.

Aktar minn hekk, il-konvenuta ma għabet l-ebda prova li kien hemm xi ħadd ieħor li seta' għadda dawn it-transazzjonijiet f'isimha. Hija ressqet biss argumenti ipotetiċi u konġetturi li bl-ebda mod ma jsibu xi bażi fil-provi miġjuba f'din il-kawża. Ladarba kollox jipponta lejha, kien jispetta lilha li xxejjen il-provi bil-wisq aktar sodi li għabet l-attriċi.

Il-konvenuta bħal donnha tipprova titfa' xi ħtija wkoll fuq Robert Gonzi, l-*IT manager* tal-attriċi iżda la għabet xi prova li kien hu li b'xi mod kellu x'jaqsam mad-diskrepanzi bejn il-flus li daħlu fid-*Debtors Payment Software Application* u l-*Cashtill Application* jew li huwa kellu aċċess għall-*password* tagħha u għadda t-transazzjonijiet in kwistjoni hu. Billi din it-teżi hija teoretikament u teknikament possibbli ma jfissirx illi huwa probabbli li gara hekk meta ma hemmx l-ickien prova fl-atti sabiex tissostanzja din il-linja ta' difiża tagħha.

Hija targumenta wkoll illi huwa suspettuż li Robert Gonzi ma għamel xejn meta kienet avviċinatu hija stess dakinhar illi sabet li transazzjoni kienet tidher f'*application* waħda imma mhux fl-oħra. Madanakollu, il-Qorti ma tara xejn suspettuż fil-mod li

aġixxa Robert Gonzi dakinhar. Kif spjega huwa stess, sa fejn kien jaf hu, din ġrat darba waħda biss u ladarba ma kienx każ ta' flus neqsin ma ħassx li kellu għalfejn jindaga aktar fil-fond sakemm ma terġax tigris darb'oħra. Imma meta ġrat numru ta' drabi wara, il-konvenuta ma marritx tgħidlu kif kienet għamlet l-ewwel darba.

B'żieda ma dan kollu, il-Qorti tqis illi mhuwiex verosimili li ħaddieħor kien ser ikollu l-opportunità jgħaddi numru sostanzjali ta' transazzjonijiet mill-*user account* tal-konvenuta mingħajr ma qatt indunat. Dan għaliex dan ix-xenarju jippresupponi li min kien (i) kien jaf bid-`difett' jew *loophole tad-double escape* (ii) f'diversi okkazzjonijiet kellu aċċess għall-*user account* tal-konvenuta (iii) kellu biżżejjed ħin biex jgħaddi dawn it-transazzjonijiet kif spjegat aktar qabel f'din is-sentenza u l-irċevuta tas-*salesman/deliveryman* li l-pagament tagħha jkun ipproċessa jieħu ħsieb ipogġiha mal-munzell irċevuti lesti li kien ikollha l-konvenuta u finalment (iv) jieħu l-flus.

Il-konvenuta ma tikkontestax il-*quantum* tas-somma riklamata mill-attriċi. Il-Qorti tqis għalhekk li l-attriċi wriet li fuq medda ta' xhur kien hemm diskrepanza ta' Lm10,049 bejn il-bejgħ li għamlet l-attriċi u l-flus li attwalment daħħlu fil-*Cashtill Application* u sussegwentment depożitati l-bank u għal dawn il-flus għandha twieġeb il-konvenuta.

Għalhekk u għal dawn ir-ragunijiet, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi tilqa' t-talbiet attriċi bl-imgħax mid-data tas-sentenza.

L-ispejjeż tal-kawża jitħallsu mill-konvenuta.

IMHALLEF

DEP/REG